

**Gülçin Çandarlıoğlu. *Bozkurt'un Ejderha ile Dansı.*
İstanbul: TDAV Yayınları, 2018, 176 Sayfa,
ISBN: 978-975-4982-47-3**

Ruveyda BULUT¹

Sorumlu yazar/Corresponding author:

Ruveyda Bulut, (Lisans Öğrencisi), İstanbul Üniversitesi, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü, İstanbul, Türkiye.
E-posta: ruveydabulut154@gmail.com ORCID: 0000-0003-1133-3057

Başvuru/Submitted: 15.10.2019 • **Kabul/Accepted:** 29.10.2019 • **Online Yayın/Published Online:** 00.00.2019

Atıf/Citation: Bulut, Ruveyda. "Bozkurt'un Ejderha ile Dansı." *Türkiyat Mecmuası-Journal of Turkology* 29, 2 (2019): 673-678.
<https://doi.org/10.26650/iuturkiyat.651516>

Türk tarihine önemli kaynaklar sunarak değerli eserler veren, İslamiyet Öncesi Orta Asya Türk Tarihi uzmanı Gülçin Çandarlıoğlu'nun yazdığı birçok makale ve sekiz adet kitap bulunmaktadır. *Bozkurt'un Ejderha ile Dansı* kitabı ise Çinliler ile Türklerin ilişkilerinden bahsettiği makalelerinin öğrenciler tarafından yapılan derlemesinden oluşmaktadır. Kitap 2018 yılında Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı aracılığıyla okurlarla buluşmuştur.

Gülçin Çandarlıoğlu 29 Mart 1942'de Eskişehir'de doğdu. Babası Antalyalı Muharrem Seyfettin Çandarlıoğlu, annesi Romanyalı Zekiye Artam'dır. 1954 Dumlupınar İlkokulu, 1957 Eskişehir Kız Ortaokulu, 1960 Üsküdar Kız Lisesi mezunudur. 1964 Haziranı'nda İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'nden mezun oldu. Kasım 1964'te aynı fakültenin Umumi Türk Tarihi kürsüsüne asistan oldu. 1967'de "Sarı Uygurlar ve Kansu Bölgesi Kabileleri" adlı tezi ile doktor oldu. Ord. Prof. Dr. Zeki Velidi Togan, Prof. İbrahim Kafesoğlu ve Prof. Dr. Bahaeddin Ögel'in rehberliğinde çalıştı. 1973'te "Ötüken Bölgesindeki Büyük Uygur Kağanlığı" isimli tezi ile doçent oldu. 1982'de "Orta Asya'da Timuriler, Çin'de Ming Münsabetleri (Ch'en Ch'eng elçilik raporu) isimli takdim tezi ile profesörlüğe yükseltildi. İslam öncesi Orta Asya Türk Tarihi uzmanıdır. Bildiği yabancı diller

İngilizce, Almanca, Rusça, Farsça, Arapça, Çince, Japonca ve Türk lehçeleridir. 29 Mart 2009'da emekli oldu. Prof. Dr. Gülçin Çandarlıoğlu kitaplarını Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı'na bağışladı. Vakıf bünyesi içerisinde kendisine bir ofis ve Prof. Dr. Gülçin Çandarlıoğlu adına bir kütüphane kuruldu. Kendisi hâlen Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı'nın yayınlarına hakemlik, danışmanlık ve lisansüstü tarih öğrencilerine fahri danışmanlık yapmaktadır.

Eserin ismi figürlerden oluşmaktadır. Bozkurt, Türklüğü; Ejderha, Çinlileri dans kelimesi ise çok önceden gelen hayat şartlarını ve yaşanılanları temsil etmektedir. Kitap toplamda on üç makaleden ve Prof. Dr. Gülçin Çandarlıoğlu'nun teşekkür yazısı ile kitabın editörlüğünü üstlenmiş Dr. İbrahim Akış'ın ön söz niteliğindeki yazısından oluşmaktadır. Kitabın içinde geçen birçok makalenin önceden nerede yayımlandığı dipnotlar şeklinde belirtilmiştir. Belirtilmeyen iki makale bulunmaktadır; "Uygurlar" ve "Kubilay (1259-1294) ve Ulçay Timur Kaan (1294-1307) Zamanları". Kitapta kaynakça olarak ayrı bir bölüm yoktur çünkü her bir makalenin sonunda ayrı ayrı kaynakçalara yer verilmiştir. Bu makaleler, genel olarak Çin ve Çinlilerle etkileşim hâlinde olan Türklerin yaşadığı olaylar, savaşlar, ticaret ve insani ilişkilerden bahsetmektedir. On üç makalenin içerisinde farklı alt başlıklar da olsa makalelerin isimleri şu şekildedir:

1. Çin (s. 1-6.)
2. Tarih Boyunca Çin Sülalelerinin Komşuları ile İlişkileri (s. 7-28.)
3. Kubilay Kaan ve Ulçay Timur Kaan'ın Şahsiyetleri ve Devirleri Medeniyetleri (s. 29-44.)
4. Uygur Sarayı'na Gelin Giden Prensesler ve Arkasındaki Politik Gerçekler (s. 45-52.)
5. Kubilay (1259-1294) ve Ulçay Timur Kaan (124-1307) Zamanları (s. 53-84.)
6. Uygurların Çinlilere Yaptıkları Yardımlar ve Bunların İç Yüzü (s. 85-96.)
7. Uygur-Çin İktisadi Münasebetleri (s. 97-104.)
8. Uygur Kültürünün Yüan Sülalesi'nin Kuruluştaki Tesirleri (s. 105-110.)
9. Uygurlar (s. 111-144.)
10. Uygur Devleti (s. 145-154.)
11. Sarı Uygurlar (Kan-Chou Uygur Devleti) ve İpek Yolu (s. 155-162.)
12. İpek Yolu (s. 163-170.)
13. Türk Tarihinde Andronovo Kültürü (s. 171-176.)

Makalelerin içeriklerinden kısaca bahsedecek olursak karşımıza şöyle bir tablo çıkacaktır:

1. Eserin birinci bölümü olarak karşımıza çıkan "Çin" isimli makalede Çin kültürünün kaçınıcı yüzyıla kadar gittiği, hangi dönemlerde hangi liderlerle iktidara gidildiği, hangi rejimin uygulandığı, Çin'in Sovyetlerle olan ilişkileri, Çin'in Müslüman olan Türklere -Doğu Türkistan ve Kansu Bölgesi- yaptıkları ve durumun neticesinden kısaca bahsedilmiştir.

1 Gülçin Çandarlıoğlu, "Çin", *İslam Ansiklopedisi*, 8, (İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1993), 321-323.

2. Eserin ikinci bölümü olan “Tarih boyunca Çin Süslelerinin Komşuları İle İlişkileri”² isimli makalede ilk olarak Çin’in önceden beri nasıl bir devlet olduğu, Çin felsefesinde Çin’in yeri, ülkenin Çincedeki “Chung-kuo” adının anlamından bahsedilir. İlerleyen sayfalarda bölümün genelini oluşturan ve Çin’i yöneten süslelelerden ve bunların varoluşları ile yok oluşları arasındaki dönemler anlatılmıştır. Bahsi geçen süsleleler alt başlıklar hâlinde verilmiş olup Çin’in birinci bölünme devrinde iktidarda bulunan süsleleler tablo şeklinde verilir açıklama kısımlarına yer verilmemiştir.
3. Eserin üçüncü bölümü olan “Kubilay Kaan ve Ulçay Timur Kaan’ın Şahsiyetleri ve Devirleri Medeniyetleri”³ isimli makale iki ana bölümden oluşmaktadır. Bu iki ana bölümde Kubilay Kaan ve Ulçay Timur Kaan devirlerinde olan teşkilat yapısı, inanışları, ilim hayatının nasıl ilerlediği, dönemin eğlence anlayışı ve iki Kaan’ın şahsiyetleri izah edilmiştir. İzah edilirken daha çok Kubilay Kaan devrinden örnekler verilmiştir. İçerik başlıkları kısaca şu şekildedir: *Kubilay Devri* (Yuan Devleti’ndeki Teşkilat, Askeri Teşkilat, Mali Teşkilat, Dini İnanış, İlimi Hayat, Hanbalık Şehri, Kaan’ın Sarayları ve Eğlenceler), *Ulçay Timur Kağan Devri, Sonuç*.
4. Eserin dördüncü bölümü olan “Uygur Sarayı’na Gelin Giden Çinli Prensesler ve Arkasındaki Politik Gerçekler”⁴ isimli makalede iki ülke arasındaki dostluk bağlarını kuvvetlendirmek adı altında yapılan evliliklerin aslında neden yapıldıkları, ülkelere olan kazançları ve kayıpları üç prensesin evliliği üzerinden kısaca anlatılmıştır: *Prenses Ning Kuo, Prenses Hsien-An ve Prenses T’ai-ho’nun Evliliği*.
5. Eserin beşinci bölümü olan “Kubilay (1259-1294) ve Ulçay Timur Kaan (1294-1307) Zamanları”⁵ isimli makalede Kubilay Kaan’ın doğumundan gençliğine, kağan oluşundan yaptığı önemli seferlere, Yuan Hanedanı’nın kurulma döneminden Kubilay Kaan’ın son günleri ve ölümüne kadar kısaca değinilmiştir. Kubilay Kaan’ın son günlerinden sonra Ulçay Timur Kaan’ın doğumu, Kaan oluşu, yaptığı seferler ve döneminde çıkan isyanlarda bastırmak için izlenen yollardan ve Ulçay Timur Kaan’ın son günleriyle ölümü anlatılmıştır.
6. Eserin altıncı bölümünü oluşturan “Uygurlar’ın Çinlilere Yaptıkları Yardımlar ve İç Yüzü”⁶ isimli makalede Ötügen Uygurları (744-840) döneminde Çin’e yapılan yardımlar, bunların asıl sebepleri ve bu yardımların sonuçları kısaca açıklanmıştır. Bu yardımlar genelde isyanları bastırmak için Uygurlardan yardım isteyen Kuzey Çin’e

2 Gülçin Çandarlıoğlu, “Tarih Boyunca Çin Süslelerinin Komşuları ile İlişkileri”, *Enver Konukçu Armağanı*, (İstanbul: Berkan Yayınevi, 2012).

3 Erdoğan Merçil’e Armağan, “Kubilay Kaan ve Ulçay Timur Kaan’ın Şahsiyetleri ve Devirleri Medeniyetleri”, (İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayınevi, 2013), 317-329.

4 Gülçin Çandarlıoğlu, “Uygur Sarayı’na Gelin Giden Çinli Prensesler ve Arkasındaki Politik Gerçekler”, *Türk Dünyası Tarih Kültür Dergisi*, 335, İstanbul, (2014), 31-35.

5 Bu makaleye ulaşlamamıştır.

6 Gülçin Çandarlıoğlu, “Uygurlar’ın Çinlilere Yaptıkları Yardımlar ve İç Yüzü”, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Tarih Dergisi*, XXXI, İstanbul, (1978), 37-46.

asker gönderilmesi şeklinde olmuştur. Uygurların coğrafi yapıyı tamamen çözerek stratejik mevkiilerin hepsine vakıf olması, yıllık vergi almaları ve kurtarılan bölgeye Uygur askerlerinin bırakılması gibi birçok Çin aleyhtarı olan güzel sonuçlar elde edilmiş ve bu yardımların iç yüzü anlaşılır hâle gelmiştir.

7. Eserin yedinci bölümü olan “Uygur-Çin İktisadi Münasebetleri”⁷ isimli makalede Uygur-Çin iktisadi münasebetlerinin nasıl gerçekleştiği, Çin’in zaman zaman bu münasebetlerden memnun kalmama sebepleri Çin kaynaklarından tercüme edilerek sunulmuştur.
8. Eserin sekizinci bölümünü “Uygur Kültürünün Yüan Sülalesi’nin Kuruluşdaki Tesirleri”⁸ isimli makale oluşturmaktadır. Bu makalede, Moğollara hizmet vermiş olan Uygur asıllı memurlardan özellikle kuruluş sırasında tesiri olanlar, kronolojik olarak tanıtılmaya çalışılmıştır. Yüan Sülalesi kuruluşunda etkin rol oynamış Uygur asıllı memurların genel bir gruplandırılması yapılmıştır.
9. Eserin dokuzuncu bölümü olan “Uygurlar”⁹ isimli makale iki ana bölümden meydana gelmektedir. Birinci bölümde Uygur Devleti’nin tarihi ve kültürü hakkındaki kaynaklardaki bilgiler değerlendirilmekte, ikinci bölümde Çin kaynaklarındaki ilgili bölümlerin tercüme verilmektedir. Makalede verilen alt başlıkların içeriğini ilk olarak Uygur Türklerinin tarihi ve kültürü hakkındaki kısa bilgiler, daha sonra ise tercüme yoluyla elde edilmiş ve dönemin özelliklerini gözler önüne seren Çin kayıtlarının Türkiye Türkçesine aktarılmış son hâli oluşturmaktadır.
10. Eserin onuncu bölümünü oluşturan “Uygur Devletleri”¹⁰ isimli makalede anlatılmış olan konular genel olarak Uygur Devleti’nin kuruluşu zamanında içinde buldukları durum, idarede oluşan olumsuzluklar, zafer ve isyanların yanı sıra Kağanların isimleri, iktidarda kaldıkları tarihler, Kan-chou Uygurlarının kuruluş süresi ve yaşanan önemli olaylardır. Son olarak Turfan Uygur Devleti’nin kuruluşu ve sonrasında da bahsedilmiştir.
11. Eserin on birinci bölümü olan “Sarı Uygurlar (Kan-chou Uygur Devleti) ve İpek Yolu”¹¹ isimli makale Sarı Uygurlar’ın kuruluşunu, bunun üzerine çalışma yapan araştırmacıların kullandığı metinler, bu metinlerin ne zaman ve neden yazıldığı gibi soruların cevapları kısaca verilmiştir. Ayrıca makalenin son kısmında Budizmin nasıl bir inanç sistemi olduğu ana hatlarıyla anlatılmıştır.

7 Gülçin Çandarlıoğlu, “Uygur-Çin İktisadi Münasebetleri”, *İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Dergisi, Şahabetin Tekindağ Hatıra Sayısı*, XXXIV, İstanbul, (1984), 73-80.

8 Gülçin Çandarlıoğlu, “Uygur Kültürünün Yüan Sülalesi’nin Kuruluşdaki Tesirleri”, *Mimar Sinan Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 1, İstanbul, (1991).

9 Makalenin tamamı “Uygur Devletleri Tarihi ve Kültürü” olup genişletilmiş hali tarihtarih.com adresinde bulunmaktadır. (<https://www.tarihtarih.com/?Syf=26&Syz=363988&/Uygur-Devletleri-Tarihi-ve-K%C3%BCI%C3%BCr%C3%BC-Prof.-Dr.-G%C3%BCI%C3%A7in-%C3%87andarlı%C4%B1o%C4%9Flu->)

10 Gülçin Çandarlıoğlu, “Uygur Devletleri”, *Türkler Ansiklopedisi, C II*, Ankara, (2002), 334-372.

11 Gülçin Çandarlıoğlu, “Sarı Uygurlar (Kan-Chou Uygur Devleti) ve İpek Yolu” *Habarşı Dergisi*, Türkistan, (1997).

12. Eserin on ikinci bölümü olan “İpek Yolu”¹² isimli makalenin girişinde Gülçin Çandarlıoğlu’nun bu makaleyi neden yazdığı şu cümlelerle anlatılmaktadır: “Hoca için (Turan Yazgan) armağan çıkarıyoruz, dedikleri zaman hem benim uzmanlık alanıma hem de Hocamızın düşüncelerine uyan, Türk Dünyası’nın çoğunluğunu ilgilendiren bir konu olmasını istedim.” Ve makalenin içeriği de hocanın üslubuyla şu şekilde ifade edilebilir: “Ben size genel bir şeyler söylemek istiyorum. İpek ne zaman, nerede, nasıl bulundu? Hangi ticaret yolları ne zaman, nasıl kullanıldı? Bu yolları ele geçirmek isteyenlerin rekabetleri, mücadeleleri vs...”
13. Eserin on üçüncü bölümü olan “Türk Tarihinde Andronova Kültürü”¹³ isimli makalede “Andronova” kültürünün ne olduğu, aslında hangi devrin bu ismi aldığı, bu kültürün yayılma alanları, “Andronova Kültürüne” ait olduğu düşünülen envanterlerin incelenmesi, bu kültür insanının geçim kaynağının neler olduğu gibi soruların kısaca cevaplarının verildiği ve kurganların özellikle üzerinde durulduğu bir makedir.

Eser makalelerin derlenmesi sonucu oluşmuş bir çalışma olduğu için kaynakça bakımından oldukça zengindir, her makalenin kendine ait kaynakçasına makalenin sonunda genişçe yer verilmiştir. Araştırmacının faydalandığı kaynakların içinde birçok makale ve konuyla bağlantılı olarak Çin kaynaklarından aktarımlar görülmektedir. Bu bağlamda görüldüğü üzere eser genel olarak Türk-Çin ilişkileri hakkında bilinmesi gereken her şeyi deşmiştir. Bu eşsiz eseri Türklük bilimine kazandıran Prof. Dr. Gülçin Çandarlıoğlu’na katkılarından dolayı teşekkür ederiz.

Kaynaklar

- Çandarlıoğlu, Gülçin. “ Uygur-Çin İktisadi Münasebetleri”, İstanbul: *İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Dergisi, Şahabettin Tekindağ Hatıra Sayısı, XXXIV*, (1984): 73-80.
- Çandarlıoğlu, Gülçin. “İpek Yolu”, İstanbul:*Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, S 206*, (2013):47-52
- Çandarlıoğlu, Gülçin. “Sarı Uygurlar (Kan-Chou Uygur Devleti) ve İpek Yolu” Türkistan: *Habarşı Dergisi*, (1997).
- Çandarlıoğlu, Gülçin. “Türk Tarihinde Andronova Kültürü”, İstanbul: *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, S 216*, (2015):229-240
- Çandarlıoğlu, Gülçin. “Uygur Kültürünün Yüan Sülalesi’nin Kuruluşfaki Tesirleri”, İstanbul: *Mimar Sinan Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Dergisi, S 1*,(1991).
- Çandarlıoğlu, Gülçin. “Uygur Sarayı’na Gelin Giden Çinli Prensesler ve Arkasındaki Politik Gerçekler”, İstanbul: *Türk Dünyası Tarih Kültür Dergisi, S 335*, (2014): 31-35.
- Çandarlıoğlu, Gülçin. “Uygurlar’ın Çinlilere Yaptıkları Yardımlar ve İç Yüzü”, İstanbul: *İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Dergisi, XXXI*, (1978): 37-46.

12 Gülçin Çandarlıoğlu, “İpek Yolu”, *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, S 206*, İstanbul, (2013), 47-52.

13 Gülçin Çandarlıoğlu, “Türk Tarihinde Andronova Kültürü”, *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, S 216*, İstanbul, (2015), 229-240.

Çandarlıoğlu, Gülçin. *Bozkurt'un Ejderha ile Dansı*. İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları, 2018.

Çandarlıoğlu, Gülçin. "Çin", İstanbul: *Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İslam Ansiklopedisi*, 8, (1993): 321-323.

Çandarlıoğlu, Gülçin. "Uygur Devletleri", Ankara: *Türkler Ansiklopedisi, C II*, (2002):334-372.

Enver Konukçu Armağanı, "Tarih Boyunca Çin Sülalesinin Komşuları ile İlişkileri", İstanbul: *Berkan Yayınevi*, (2012).

Erdoğan Merçil'e Armağan, "Kubilay Kaan ve Ulcay Timur Kaan'ın Şahsiyetleri ve Devirleri Medeniyetleri", İstanbul: *Bilge Kültür Sanat Yayınevi*, (2013): 317-329.

<https://www.tarihtarih.com/?Syf=26&Syz=363988&/Uygur-Devletleri-Tarihi-ve-K%C3%BCI%3%BCr%C3%BC-Prof.-Dr.-G%C3%BCI%C3%A7in-%C3%87andar%C4%B1o%C4%9Flu->

<http://www.gulcincandarlioglu.com/ozgecmis>